

เสด็จสู่สวรรคาลัย

“ราชินีแห่งราชัน”
คู่พระบารมีในหลวงรัชกาลที่ ๙

เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

พินิจ จันทร และคณะ
รวบรวมและเรียบเรียง

เสด็จสู่สวรรคาลัย

“ราชินีแห่งราชัน”
คู่พระบารมีในหลวงรัชกาลที่ ๙

พินิจ จันทร และคณะ
รวบรวมและเรียบเรียง

เสด็จสู่สวรรคาลัย “ราชินีแห่งราชัน” คู่พระบารมีในหลวงรัชกาลที่ ๙

พินิจ จันทร และคณะ รวบรวมและเรียบเรียง

ราคา ๑๙๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พินิจ จันทร.

เสด็จสู่สวรรคาลัย “ราชินีแห่งราชัน” คู่พระบารมีในหลวงรัชกาลที่ ๙.-- กรุงเทพฯ :

บันทึกสยาม, ๒๕๖๙

๑๖๐ หน้า

๙๒๓.๑๕๙๓

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๖๐๙-๒๗๗-๖

ที่ปรึกษากฎหมาย	อนันต์ แยมเกษร น.บ. น.ม. น.ศ.ม.
บรรณาธิการอำนวยการ	วิภาวี เฉลิมชัยวัฒน์
บรรณาธิการบริหาร	ชาคริต หวังอนันต์สุขดี
ผู้เขียน	พินิจ จันทร
บรรณาธิการ	สหัสส์ เฉลิมชัยวัฒน์
กองบรรณาธิการ	มนตรา อปสรเลศศิริศรี พัทธิธิดา เจริญหทัยรัตน์ นิตานารถ โชติมาภรณ์ มาริสา ไกรถาวร
พิสูจน์อักษร	อรกานต์ ตั้งรัตนโกศลสิน
ออกแบบปก	มะจั่ง
ศิลปกรรม	สุกฤตา พลอยเหลี่ยม

©ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ.๒๕๕๘ ห้ามลอกเลียนส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ มิเช่นนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ บันทึกสยาม

ในเครือบริษัท เพชรประกาย จำกัด

๘๑ อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๓๕ # ๑๑๔ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๖๘

Homepage : <http://www.phetpraguy.com> E-mail : feelgoodbook@hotmail.com

พิมพ์ที่

บริษัท เลิฟแอนด์ลิฟ เพลส จำกัด

๙๖๙ ถนนพระยาสุเรนทร์ แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์ จำกัด

๑๐๘ หมู่ที่ ๒ ถนนบางกรวย-จตุรนต์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย นนทบุรี ๑๑๑๓๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๓ ๙๙๙๙ โทรสาร ๐ ๒๔๔๙ ๙๕๖๑-๓

Homepage : <http://www.naiin.com>

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ทรงเป็นพระบรมราชชนนี
ในล้นเกล้ารัชกาลที่ ๑๐
และเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
พระองค์ที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
ต่อจากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
พระบรมราชชนนีในล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเป็น “สมเด็จพระราชชนนี” ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ พระมหากษัตริย์ องค์ปัจจุบัน

วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษก สมรส ณ วัดสระปทุม และทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น “สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์”

วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงได้รับการสถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศขึ้นเป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี” ที่มีพระชนมพรรษาน้อยที่สุดในโลก ในขณะนั้น

ต่อมาในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในระหว่างที่ทรงผนวชเป็นเวลา ๑๕ วัน

วันที่ ๕ ธันวาคม ในปีเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระปรมาภิไธยเป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” นับเป็นสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระองค์ที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ต่อจากสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๕

ในปี ๒๕๐๓ พระองค์ได้เสด็จฯ ตามพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เยือนสหรัฐอเมริกา
และภาคพื้นยุโรป ๑๔ ประเทศ เพื่อผูกสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ
ที่ทำให้ทั่วโลกรู้จักเมืองไทย และในปีนั้นเองทรงได้รับคัดเลือกให้เป็น
“สตรีที่แต่งกายงดงามที่สุดในโลก”

ต่อมาในปี ๒๕๐๕ พระเกียรติคุณก้องกังวานไกลถึงต่างแดน
ว่าเป็น “ราชินีผู้ทรงสิริโฉม” โดยผู้เชี่ยวชาญออกแบบเครื่องแต่งกาย
สตรีของโลกจำนวน ๒,๐๐๐ คน ได้ลงคะแนนเลือกพระองค์เป็นสตรีที่
แต่งกายงามที่สุดในโลกผู้หนึ่ง ในจำนวนสุภาพสตรีทั้งหมด ๑๐ คน ซึ่ง
นับเป็นปีที่ ๒ ที่ทรงได้รับคัดเลือก

ตลอดเวลากว่า ๗๐ ปีแห่งการเป็น “คู่พระบารมี” พระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของ
พสกนิกรไทย เพื่อความรุ่งโรจน์ของศิลปวัฒนธรรมของชาติ และ
เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมือง ทรงก่อกำเนิดโครงการ
ในพระราชดำริมากมายในทุกๆ ด้าน ทั้งศิลปอาชีพ การศึกษา
สุขอนามัย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ปัจจุบัน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระองค์ มี
จำนวนมากถึง ๙๔๘ โครงการ โดยพระราชกรณียกิจต่างๆ ได้ดำเนิน
มาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนานเป็นที่ประจักษ์แก่คนไทยและ
ชาวโลก องค์กระหว่างประเทศต่างยกย่องและทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล
และปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แด่พระองค์เป็นจำนวนมาก

บรรณาธิการ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง) ทรงเป็นคู่พระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร) ที่พสกนิกรชาวไทยต่างกียกย่องและเทิดทูนว่าเป็น “แม่แห่งแผ่นดิน”

อันเรื่องราวความรักของทั้งสองพระองค์นั้นมีการบอกเล่าและบันทึกกันเอาไว้มากมาย โดยเฉพาะจากราชวงศ์ บุคคลสำคัญ และข้าราชการบริพารที่ถวายงานรับใช้ใกล้ชิด ว่ากันตั้งแต่ “รักแรกพบ” เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๙ มาถึงวันที่ทรงหมั้น ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ และมีพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓

ตลอดห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาทรงร่วมปฏิบัติพระราชกรณียกิจเคียงคู่กันอยู่เสมอทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดาร

ทรงเป็นตัวอย่างของคำว่า “คู่ทุกข์คู่ยาก” และ “ราชินีแห่งราชัน” โดยแท้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
คณะผู้จัดทำ

เสด็จสู่สวรรคาลัย	๑๐
ปฐมบท	๑๔
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง	
ปฐมเหตุแห่งรัก	๓๒
พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส	๓๗
ด้วยพลังแห่งรัก	๔๒
ประกาศสถาปนา หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร	๔๘
การเสด็จออกมหาสมาคม	๔๙
เนื่องในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ๒๔๙๓	
ย้อนตำนานรักคู่พระบารมี (อีกสักครั้ง)	๕๖
ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๗๐
พระราชนิพนธ์ ความทรงจำในการตามเสด็จ ต่างประเทศทางราชการ	๗๔
เพลงพระราชนิพนธ์	๘๑

พระเกียรติยศ

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร	๘๒
พระอิสริยยศ	๘๕
เครื่องราชอิสริยยศราชูปโภค	๘๘
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย	๘๙
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ	๙๑
พระยศทหาร	๙๔
พระราชสมัญญานาม	๙๕
สถานที่ พरणพิช และพันธุ์สัตว์ อันเนื่องด้วยพระนามาภิไธย	๙๖

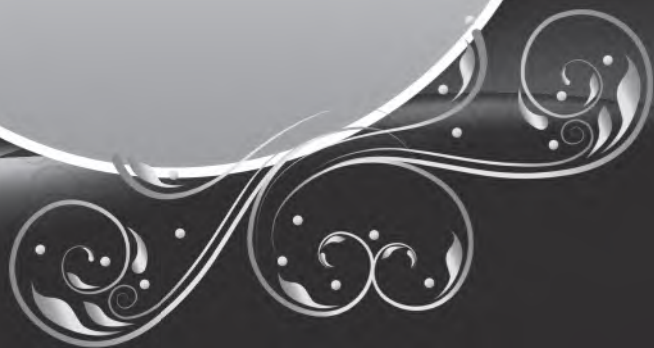
พระราชกรณียกิจ

ด้านความมั่นคงของชาติ	๑๐๐
ด้านการสาธารณสุข	๑๐๙
ด้านการศึกษา	๑๑๒
ด้านศาสนา	๑๑๗
ด้านการเกษตรและชลประทาน	๑๑๙
ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ธรรมชาติ	๑๒๐
	๑๒๒

โครงการศิลปาชีพ	๑๒๖
ศิลปะกับอาชีพ	๑๓๑
“สร้างคน สร้างงาน สร้างรายได้”	
วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑๓๕
ประโยชน์ของโครงการ	๑๓๖
 ราชินีแห่งราชัน ร.๙	 ๑๓๘
 บันทึกแห่งรักท้ายเล่ม	 ๑๔๖
ทรงพระประชวร	๑๕๐
 อ้างอิง	 ๑๕๘

เสด็จสู่สวรรคาลัย

เมื่อเวลา ๐๑.๕๘ น. วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๘ สำนักพระราชวังออกประกาศว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จสวรรคต

ตามที่คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๒ เพื่อติดตามพระอาการทางระบบต่าง ๆ เพื่อทราบโดยทั่วกันแล้วนั้น ในช่วงที่ประทับที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระประชวรหลายครั้ง และคณะแพทย์ตรวจพบความผิดปกติทางระบบต่าง ๆ ทำให้คณะแพทย์ต้องถวายการรักษาอย่างต่อเนื่อง

ตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระประชวรจากภาวะติดเชื้อในกระแสพระโลหิต แม้ว่าคณะแพทย์จะถวายการรักษาอย่างสุดความสามารถแล้ว แต่พระอาการทรุดหนักลงตามลำดับ ถึงวันศุกร์ที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ เวลา ๒๑ นาฬิกา ๒๑ นาที เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมพรรษา ๙๓ ปี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้สำนักพระราชวัง จัดการพระบรมศพ ถวายพระเกียรติยศสูงสุดตามราชประเพณี
ประดิษฐานพระบรมศพ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูล
ละอองธุลีพระบาทในราชสำนักไว้ทุกข์ถวาย มีกำหนด ๑ ปี ตั้งแต่วันสวรรคตเป็นต้นไป

พระโกศทองใหญ่ทรงพระบรมศพ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ประดิษฐานเหนือพระแท่นสุวรรณเบญจดล ภายใต้ฉัตร ๙ ชั้น
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

ทรงถวายพระเกียรติยศสูงสุด นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย
แสดงถึงพระกตัญญูตเวทีต่อสมเด็จพระราชมารดา
ผู้ทรงพระคุณยิ่งต่อแผ่นดินไทย

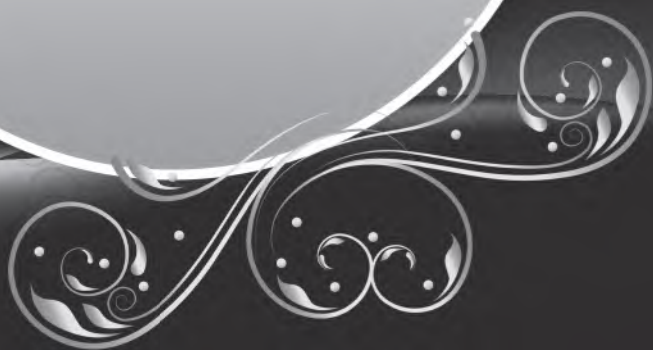

ปฐมบท

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ

พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
ศรีนครินทรวิโรฒมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง นามเดิม หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร เป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) เป็นสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) และโดยพระชนมพรรษาจึงนับเป็น “พระกุลเชษฐ์” พระองค์ปัจจุบันในพระบรมราชจักรีวงศ์ (ก่อนเสด็จสวรรคต)

หลังการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดีทรงดำรงฐานะเป็น พระกุลเชษฐ์

เนื่องจากทรงเป็นพระบรมวงศ์ที่มีพระชันษาสูงสุดในพระบรมราชจักรีวงศ์ในปัจจุบัน

